

NUTTIGE FLEXWERKERS

Aantal waarnemers is groter dan gedacht

Een groot deel van de waarnemende huisartsen is helemaal niet op zoek naar een vaste baan. Ze zijn de smeerolie van de huisartsenzorg, zegt Henk Leliefeld van het Capaciteitsorgaan.

BEELD: ROLAND BLOKHUIZEN

ROBERT CROMMENTUYN

Er waren enige tijd geleden geruchten dat het aantal waarnemers was opgelopen tot 2000. Dat leek ons onmogelijk, maar wel de moeite waard om eens goed uit te zoeken.' Het precieze aantal waarnemende huisartsen is volgens directeur Henk Leliefeld van het Capaciteitsorgaan van belang. 'Ze tellen immers mee in de ramingen van het aantal op te leiden huisartsen.'

Zelf schatte het Capaciteitsorgaan in het Capaciteitsplan 2005 dat het aantal waarnemers in 2006 was gegroeid tot 650. Volgens de eigen definitie betrof dit uitsluitend waarnemers zonder andere bronnen van inkomsten in de huisartsenzorg. Het Nivel telt nu in zijn onderzoek 1000 waarnemers in 2005 (zie blz. 1662). Dat is waarschijnlijk een onderschatting, omdat vers afgestudeerde en recentelijk gestopte huisartsen die nog wel waar-

Huisartsenwerk.nl, meldt op haar website dat zij bemiddelt voor 750 ingeschreven waarnemers.

STOPPERS

In het getal van het Nivel zijn alle waarnemend huisartsen meegenomen. Dus ook de huisartsen in dienst van een huisarts (hidha's) die als waarnemer bijklussen. Volgens het onderzoeksinstituut vormen de hidha's met 28 procent zelfs de grootste groep. Daarmee is het verschil met de schatting van 650 van het Capaciteitsorgaan niet verklaard. Vooral de categorie van 'stoppers' (huisartsen die hun praktijk beëindigen, maar wel blijven waarnemen) en 'overigen' (pas afgestudeerden die volgens de Nivel-registratie niet als huisarts aan de slag zijn gegaan) blijkt groter dan gedacht.

'Er zijn meer huisartsen aan het werk dan tot nog toe bekend was', concludeert Leliefeld. Hij analyseerde de gegevens van het Nivel om de implicaties voor

'Maar 300 van de 1250 waarnemers zijn op zoek naar een dienstverband of praktijk'

nemen niet zijn meegeteld. Het reële aantal waarnemers kan daarom volgens het Nivel rond de 1250 liggen.

De cijfers van het Nivel lijken te kloppen met die van de belangrijkste bemiddelaars voor waarneemwerk. Volgens Steven van Kemenade, huisarts en directeur van Waarneembemiddeling.nl, komen ze aardig overeen met de werkelijkheid. De belangrijkste concurrent,

de arbeidsmarkt voor huisartsen vast te stellen. 'Onder de 1250 waarnemers zijn er ongeveer 300 uitdrukkelijk op zoek naar een dienstverband of een zelfstandige vestiging. Dat is bepaald niet veel. Zeker niet als je bedenkt dat jaarlijks ongeveer 200 huisartsen stoppen met werken. Alleen al voor de vervanging van deze groep moeten er jaarlijks 300 nieuwe huisartsen toetreden. Het zijn

VACATURES (VASTE BANEN) VOOR HUISARTSEN

soort vacature		saldo in- en uitschrijvingen
loondienstverband	96	
vacante praktijk	19	
overig	16	
totaal	131*	+157

*Aantal vacatures bij Waarneembemiddeling.nl.

Arbeidsmarkt huisartsen april-september 2006.

Eerste kolom: aantal vacatures. Tweede kolom: saldo huisartsen in het HVRC-register.

Bron: Waarneembemiddeling.nl en HVRC

immers nog steeds vooral mannen die stoppen en vrouwen die toetreden. En mannen werken duidelijk meer uren dan vrouwen. Daarnaast zijn er jaarlijks nog ongeveer 50 huisartsen nodig om aan de toegenomen zorgvraag te voldoen.'

EVENWICHT

Uit het Nivel-onderzoek blijkt dat er naast de 'zoekers' ook een groot aantal afgestudeerde huisartsen is met nog onduidelijke ambities. Een deel daarvan doet geen waarnemwerk, maar geeft wel aan een werkplek als huisarts te zoeken. Anderen doen wel waarnemwerk en willen zich mogelijk op termijn toch vestigen. Deze categorie telt volgens het Nivel ongeveer 300 personen.

Voor een deel heeft het Capaciteitsorgaan de huisartsen uit deze categorie al in de ramingen verwerkt. 'In het Capaciteitsplan 2005 is aangenomen dat het aantal zoekende huisartsen in 2006 is opgelopen tot 500', zegt Liefeld. 'Omdat er jaarlijks behoefte is aan ruwweg 350 extra huisartsen, zijn er dit jaar 150 huisartsen meer aan het zoeken dan nodig is voor een landelijk evenwicht op de arbeidsmarkt.' Volgens Liefeld bevestigen signalen uit het veld die indruk. 'Voor afgestudeerde huisartsen is het wat moeilijker dan voorheen om als regulier huisarts aan de slag te gaan of om voldoende werk te vinden. Vandaar dat veel hidha's ook waarnemen.'

Omdat de komende jaren het aantal huisartsen dat afstudeert verder oploopt, zou er op termijn een huisartsenoverschot kunnen ontstaan. In het Capaciteitsplan 2005 wordt daarom geadviseerd het aantal opleidingsplekken sterker te verlagen dan volgens de behoefteramingen nodig zou zijn. Een instroom van 565 zou in de komende drie jaar afdoende moeten zijn; dat zijn overigens nog altijd 30 plaatsen meer dan de 535 personen die in 2005 de opleiding begonnen.

SMEERMIDDEL

Naast de zoekende huisartsen vormen de 'echte' waarnemers een categorie op zichzelf. Zeker de helft van alle waarnemers is op korte termijn helemaal niet op zoek naar een baan of een vestigingsplaats. Een deel zal langere tijd blijven waarnemen, denkt Liefeld. 'Er is namelijk vraag naar. Zowel oudere als jongere huisartsen zal (een deel van) hun diensten blijven verkopen.

Jongere huisartsen, en dan vooral vrouwen, biedt dit de gelegenheid om

De registratiecommissie HVRC schrijft slechts tweemaal per jaar (in maart en september) nieuwe huisartsen in. Dat betekent dat de arbeidsmarktmonitor voor huisartsen per half jaar wordt bijgesteld, en dus niet per kwartaal zoals bij andere artsdisciplines. De cijfers in de bovenstaande tabel hebben betrekking op de periode van april tot en met september.

In het afgelopen half jaar was het aanbod aan verse huisartsen groter dan het aantal vacatures. De spanning tussen vraag en aanbod lijkt bij huisartsen aanmerkelijk groter dan bij andere medici (zie blz. 1659). Henk Liefeld noemt het aantal vacatures wat laag. 'Per half jaar had ik er ruim 150 verwacht.' Volgens hem bestaat de kans dat vraag en aanbod in 2006 afwijken van voorgaande jaren. 'Mogelijk dat huisartsen door de stelselwijziging meer de kat uit de boom kijken, zeker bij uitbreiding.'

Steven van Kemenade van Waarneembemiddeling.nl is positiever gestemd. 'Op dit moment lijkt er een redelijk evenwicht te zijn in vraag en aanbod. Ten opzichte van het tweede waren er in het derde kwartaal 30 vacatures voor vast werk minder. Maar die schommeling kan worden verklaard door seizoensinvloeden.'

Ook Van Kemenade denkt dat de ontwikkelingen in 2006 niet exemplarisch zijn voor de huisartsenarbeidsmarkt. 'Al met al is het een rumoerig jaar. Begin 2006 was er ook een stagnatie in het aanbod aan vrije praktijken en hidha-plaatsen. Waarschijnlijk wilden veel huisartsen eerst het effect van het nieuwe zorgstelsel op hun praktijkvoering afwachten. In de loop van het jaar is gebleken dat het goed gaat. Sindsdien is er weer animo om mensen in dienst te nemen. Verreweg de meeste vacatures zijn voor huisartsen in loondienst, en dan bijna altijd parttime. Op dit moment is het, afhankelijk van je wensen, redelijk eenvoudig om werk te vinden. Als je louter wilt waarnemen, dan kun je morgen aan de slag. Het aantal beschikbare vrije praktijken blijft echter bescheiden.' << RC

werk en privéleven te combineren. Voor de oudere huisarts maakt het uitbesteden van diensten het mogelijk om langer te blijven werken en de werkdruk geleidelijk te laten afnemen. We denken dan ook dat in de toekomst een aantal van 1000 tot 1250 waarnemers nodig blijft. Het aanbod aan waarnemers is immers bij de huisartsenzorg een zeer belangrijk smeermiddel voor de continuïteit.'

De conclusie van het Nivel-onderzoek is voor het Capaciteitsorgaan dat er met dit aantal waarnemers meer huisartsencapaciteit is dan bekend was. 'Dat betekent aan de ene kant dat er ook voor de toekomst meer huisartsen moeten worden opgeleid dan we tot nu toe advi-

seerden. Tegelijkertijd blijken er door waarnemerschap meer huisartsen in aansluiting op de opleiding als huisarts werkzaam te zijn dan bekend was. En blijken er meer stoppers door te werken als waarnemer. Op basis daarvan zouden er juist minder huisartsen kunnen worden opgeleid. Het Nivel heeft berekend dat de instroom met 30 omlaag kan als je beide bewegingen optelt. Het Capaciteitsorgaan heeft deze conclusie overgenomen. De instroom in de opleiding vanaf 2006 komt daarmee op 535. Dat is vrijwel gelijk aan het aantal dat minister Hoogervorst voor dit jaar heeft vastgesteld en in de praktijk ook zal worden gehaald.' ■